

Retenția datelor în mediul electronic

Dr. Horațiu Dan Dumitru,
Avocat
colaborator senior,
S.C.A. „Mușat & Asociații”

O posibilă amenințare la adresa sferei private

Tema retenției datelor de trafic în internet nu este nouă. După dezbateri îndelungate, atât la nivelul Uniunii Europene, cât și în alte state, se observă conturarea unor coordonate legislative precise, orientate în direcția introducerii unor reguli care, în opinia multora, tind să pericliteze zona de intimitate în spațiul virtual.

Exemplul asupra căruia ne vom opri în cele ce urmează privește legislația din Turcia, îmbogățită recent cu o reglementare, se pare, destul de controversată. Potrivit unui raport publicat de firma de avocați Mehmet Gün & Partners, Consiliul Telecomunicațiilor din Turcia a adoptat Regulamentul privind autorizarea furnizorilor de servicii internet pentru acces și hosting. Actul normativ instituie un corp de reguli, menit să implementeze, printre altele, Legea nr. 5651 referitoare la regimul publicațiilor electronice și combaterea infracțiunilor săvârșite de publicațiile electronice. Pe lângă setul de condiții care se prevăd, în mod obișnuit, pentru obținerea autorizației de furnizor de servicii, regulamentul instituie și obligația furnizorilor de acces de a conserva informațiile de trafic electronic ale clienților lor pe durata unui an. Sfera acestor date electronice este foarte largă, cuprinzând elementele de identificare a utilizatorului respectiv, adresa IP, data la care a fost încheiat contractul de servicii, precum și momentul când acesta a încetat, informațiile privind accesul la sistem, ca și timpul de acces la acesta, momentul deconectării și timpul de acces la informația electronică. În ceea ce-i privește pe furnizorii de hosting, acestora le revine obligația păstrării informațiilor menționate pentru o perioadă de 6 luni. Valorificarea acestor informații se face exclusiv de către președintele autorității de reglementare – Consiliul Telecomunicațiilor –, în scopul conformării unor îndatoriri legale ce-i revin acestui organism în relația cu organele de impunere a legii, în special cu procurorii și judecătorii.

Riscul de facilitare a abuzurilor

Elementul care a determinat emiterea acestei reglementări constă în nevoia asigurării instrumentelor cu ajutorul cărora să poată fi combătute și ținute sub control faptele ilicite săvârșite în mediul electronic, prin utilizarea infrastructurii oferite de internet. Demersul este, fără nicio discuție, util și legitim, cât timp represiunea îndreptată împotriva acestor infracțiuni impune identificarea rapidă a făptașilor și adoptarea măsurilor de blocare a acelor mijloace electronice apte să faciliteze conduita ilegală. Pe de altă parte însă, specialiștii își exprimă îngrijorarea în raport cu excesele care s-ar putea comite în procesul de aplicare a legii, de natură să afecteze sfera privată în internet, bazată pe dispozițiile constituționale. Practic, în acest mod, se produce, de la bun început, monitorizarea unui număr uriaș de utilizatori ai serviciilor electronice, persoane care se bucură, potrivit Constituției și legii de prezumția de nevinovăție. Abia în urma unei astfel de activități de supraveghere pot apărea indicii privitoare la săvârșirea unor infracțiuni în mediul electronic. În opinia avocaților turci, atât legea, cât și actul normativ subordonat legii, conferă președintelui autorității de reglementare un drept discreționar în privința acestei vaste operațiuni de monitorizare. Regimul juridic astfel conturat nu conține garanțiile de ordin constituțional prin intermediul cărora să poată fi evitate abuzurile autorităților, nici modalitățile, în general, prin care persoanele vizate să beneficieze de o protecție juridică eficientă. În plus, maniera de intervenție a autorităților statale în acest domeniu ridică și problema riscului apariției formelor de cenzură, de suprimare a unor conținuturi electronice, în absența unor criterii precise și obiective de evaluare și raportare la exigențele legale.

Distinct de aceste aspecte, se pare că legislația menționată nu-i protejează pe utilizatorii monitorizați de posibila

exploatare a datelor lor de trafic de către terți, alții decât autoritățile publice. În acest sens, se remarcă absența unor sancțiuni a faptelor prin care organele statului ar înstrăina informațiile de trafic către persoane neautorizate.

Nevoia de echilibru

Subiectul semnalat mai sus se încadrează în aria tot mai extinsă a problematicii ce pune în balanță valori și interese constituționale aflate într-o concurență aparentă. Pe de o parte, se tinde, în mod cu totul justificat, către reprimarea infracțiunilor cibernetice a căror tendință de răspândire, în momentul de față, este incontestabilă. Valorile și normele constituționale puse astfel în pericol pretind o protecție eficace și o descurajare efectivă a celor ce săvârșesc acte ilicite. Pe de altă parte, existența acestui fenomen nu anulează și nu limitează valori cum sunt ocrotirea sferei private a utilizatorilor ori secretul corespondenței. Ambele seturi de interese aflate în joc trebuie echilibrate, iar construcția legislației ce le vizează nu poate crea ierarhii, cât timp constituția înțelege să le asigure un tratament egal. Demersuri legislative cum sunt cele din Turcia îndeamnă la diversificarea analizelor juridice, precum și la adâncirea dezbaterilor la nivelul specialiștilor în drept, dar și a utilizatorilor și furnizorilor de servicii, cu scopul de a evita erorile și lipsurile unor reglementări al căror obiectiv este benefic, dar prea îngust și puțin preocupat de afectarea unor zone de relații sociale învecinate. Nu în ultimul rând, abordarea acestei tematici impune luarea în considerare a sistemelor de coreglementare și de autoreglementare, facilitându-se cooperarea dintre sectorul privat și autoritățile publice, ca o modalitate prin care acestea din urmă pot fi sensibilizate să urmeze o conduită de impunere a legii care să nu lezeze, în mod nejustificat, drepturile și interesele legitime ale utilizatorilor și ale furnizorilor de servicii electronice.